

„Az időtálló, szolid, de észrevehető eleganciában hiszek”

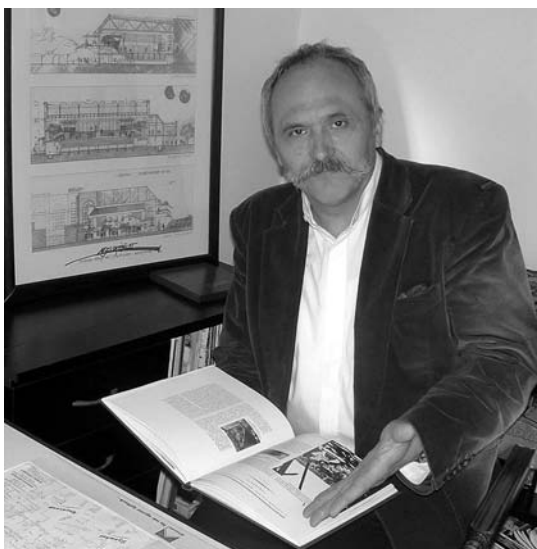
BESZÉLGETÉS KOCZOR GYÖRGY ÉPÍTÉSSZEL



A mai megrendelők többsége nem igazi építészeti értéket, jól élhető életteret kíván létrehozni, hanem eladni akarja a piac számára épített házakat. Ezért az az érdeke, hogy minél olcsóbban, egyszerűbben, akár a vevőt megtévesztve dolgozzon – mondja az Ybl-díjas Koczor György, aki hisz abban, hogy minden háznak lelke van. A tősgyökeres szegedi építész 1951-ben született, a Vedres István Építőipari Technikumban érettségizett, majd a Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karán diplomázott. 1975-ben a Szegedi Tervező Vállalatnál kezdte pályafutását, ahol változatos feladatokat kapott, mentőállomástól iskolán át lakóházakig sokféle épületet tervezett. Időközben városépítési és városgazdálkodási szakmérnöki képesítést is szerzett, valamint Vidor Ferenc irányításával elvégezte az urbanisztikai mesteriskolát. 1990 óta saját építészirodáját vezeti. Élvezetes stílusú szakíróként szakmai folyóiratokban és szegedi lapokban egyaránt publikál, gyakran hívja fel a figyelmet Szeged városrendezési lehetőségeire.

Milyen családi háttérrel indult? Milyen útravalót kapott a szüleitől?

Édesapám vegyészmérnök volt, édesanyám pedig tanítói diplomával a Szegedi Posta-igazgatóságon dolgozott, miután a két háború között nem kapott a végzettségének megfelelő állást a városban. Édesapja a Széchenyi téri 1-es posta igazgatója volt, akit nagyon szerettek a munkatársai. Nagy fehér főnöknek hívták; én már csak fényképeken láttam szép ősz haját. Édesanyám családja régi szegedi família, édesapám viszont a két világháború között Révkomáromból került a Tisza partjára. Az újszegedi mezőgazdasági kutatóintézetben vegyészként nemesítési feladatokkal foglalkozott. Késői gyereknek számítottam, hiszen édesapám ötvenéves volt, amikor születtem. Nem tudtam már lovagolni a hátán, de gyerekfejjel mindig azt láttam: elmélyül a könyveiben. Ez a kép maradt meg bennem róla. El-



kötelezett magyar gondolkodású ember volt, erős szociális érzékenységgel. Anyai nagyanyám rendkívül színes egyéniségű, nyitott, kedves zongoratanárnő hírében állt. Még egészen kisgyerek voltam, amikor meghalt, csak mások elbeszéléseiből vannak emlékeim róla. Édesanyám állítólag az ő természetét örökölte: mindig derűt és jókedvet sugárzott maga körül. Remekül írt, a leveleit sokáig emlegették barátai. Gyerekkorom fogalmazás-feladatainál gyakran ült mellém a művesebb, fordulatossabb, igényesebb fogalmazásra bízva. Az ilyen irányú fogékonyságomat neki köszönhetem. A tágabb családnak ez az érzékeny, intuitív, embereket megszólítani tudó attitűdje talán átörökítődött a gyermekeimre is.

Kik befolyásolták leginkább a pályaválasztásban?

A családi tradíciókból az következett volna, hogy általános iskola után gimnáziumba megyek. A házunkban azonban lakott egy idősebb fiú, aki a Vedres István Építőipari Technikumba járt, és akivel nagy gombfocicsatákat vívtunk. Amikor készült az érettségire, elmaradtak a meccsek, mindig rajzolni kellett. Megtetszett, amit csinált, eldöntöttem: én is ugyanabba az iskolába megyek. Édesapámnak ugyan voltak fenntartásai: nem lesz sitzfleischem a sok rajzoláshoz; de én csak erősködtem, így végül a Vedresbe jelentkeztem. Szerettem azt az iskolát, ma is jó szívvel gondolok rá. Tanáregyéniségek oktattak ott, akik figyeltek diákjaik képességeire. Házi versenyeket, belső pályázatokat rendeztek, amivel rávettek bennünket, hogy a magunk módján kutatásokat végezzünk. Egyik barátommal például a lőcsős szekérről írtunk diákkörös néprajzi dolgozatot. Emlékszem, télvíz idején mentünk ki biciklivel az öreg bognárhoz. Életre szólónak bizonyultak ezek az élmények. A házi pályázatokkal meg lehetett szeretni a mesterséget, a rajzolást, a tervezést. Jó légköre és városzserte elismert rangja volt akkoriban a technikumnak. Az ott végzett diákok közül sokan mentek egyetemre.

Már kezdetben nyilvánvaló volt, hogy csak építész lehet?

Igen. A már egyetemista régi vedreses diákok visszajártak az iskolába a lányokat must-rálni és az egykori tanáraikkal cimborálni. Amikor elnéztem őket a folyosón, a Toldi sorai jutottak eszembe: „Hej! ha én is, én is köztetek mehetnék, / Szép magyar vitézek, daliás leventék!” Szerencsém volt, mert elsőre felvettek a műegyetemre.

Milyen színvonalú volt akkoriban az egyetemen az építészképzés?

Kevés összehasonlítási alapom volt még akkor, az első ilyen tapasztalatot Finnországban szereztem. Negyedévesként megnyertünk egy országos családi-ház pályázatot, amelynek a díjából 1974-ben egyik évfolyamtársammal kimentünk Finnországba Varga László néprajzprofesszor Budapesten megismert építész barátaihoz. Az egész országot bejártuk, ami abban az időben szinte megrendítő erejű élmény volt, nem csoda, hogy nem engedték utazni az embereket. Beleláthattunk egy egészen más világba, többek között a magán-építészirodák működésébe. Számomra rendkívül vonzó volt az a családi atmoszféra, amelyben az „élet természetes állapotaként” foglalkoztak a mesterséggel. Vendéglátóink Helsinki mellett, Tapiolában laktak egy varázslatos átriumházban. Maga a Finnországba vezető út is felért egy időutazással. Elrepültünk Leningrádba, ahol pár óránk volt megnézni az üres boltokkal teli, egykor fényes várost. Késő este indult a vonatunk a Finnlandia pályaudvarról. A resti olyan volt, mintha egy hazai falu vasútállomásán lettünk volna. Olajos hajópadló, félhomály, mindent elborító füst, furcsa figurák sziluettjei. A pulton há-

rom fasírtot pillantottunk meg; amikor az árus felemelte a búrát, négy légy repült ki alóla. Éhen maradtunk, felszálltunk a vonatra, elhelyezkedtünk a couchette egyik polcán, és elaludtunk, várva a szép új világot. Arra riadtunk, hogy feltépik a fülke ajtaját, és géppisztolyos katonák rontanak be farkaskutyával. Ez jelezte, hogy megérkeztünk az orosz–finn határra. Mindent átkutattak, kiforgattak. Iszonyú érzés volt. Reggel futott be a vonat Helsinkibe, Saarinen gyönyörű pályaudvarára. Vendéglátóink – egy fiatal házaspár – nem tudták mire vélni azt a felszabadult huszáros rohamot és nagy lelkesedést, amivel a csarnokban hozzájuk repültünk. A magyaros, mediterrán gesztusok távol állnak a jóval hűvösebb, északi mentalitástól. Ragyogó napsütésben léptünk ki az utcára, a járda gránitlapokból készült, a pályaudvar körül Volvo, Saab és Mercedes taxik álltak. Minden tiszta volt és fényes, a kirakatok roskadoztak az árutól. Döbbenetes volt a kontraszt. Vonzó volt, hogy a házaspár családi életformaként művelte a szakmát: átriumházuk egyik felében volt a tervezőiroda. Itthon még indulás előtt szüleim megkérdezték: „Mi a csudának mész te építészként éppen Finnországba? Miért nem Rómát vagy Görögországot választod? Az lenne a normális, az építészet bölcsőjét felkeresni.” Akkor még nem tudtam pontos választ adni, de később rájöttem: nem volt elég bátorságom, felkészültségem ahhoz, hogy Rómát vagy Görögországot válasszam. Úgy éreztem, talán könnyebben eljutok az építészet lényegéig, ha a látszólag kisebb kihívás, de annál jobban izgató modern építészet felé indulok el. Róma és a görögök fölfedezése maradjon későbbre. Ma is azt hiszem, jól választottam akkor. A finnek póztalansága, a gondolkodásuk természetessége és a munkájuk elkötelezettsége megragadott. Házigazdáink egyik jó nevű építész barátjának volt egy óriási asztala, rajta az éppen aktuálisan tervezett templom makettje 1:50-es léptékben, hungarocellból és kartonból. A makettbe fényképezőgépet tett, körbevilágította és fotózta; nézte, hogyan jön be az elképzelése. Ha kiderült, hogy valamelyik ablak nem jó helyen van, leragasztotta, máshol vágott újat. A makett nem végtermék volt, hanem játéktere a munka közbeni kísérletezésnek. Előttünk állt egy igazán felelősségteljes munkafolyamat! A vendéglátóink egy családi villát terveztek azokban a hetekben. Itthon családi ház tervezése címén az alaprajzot, a tömeget, a tájba helyezést kérték csak számon, a finn kollégák összeforgatható, belső falnézeteket is rajzoltak, hogy a szerkezeti összemetsződések, a belső nyílások helyzetét és az ideális bútorozást. Negyedévesként élmény volt megtapasztalni, hogy ilyen mélységekig el lehet menni egy ház tervezésekor. Valami zsigeri igényesség jellemezte őket. Az építészirodában dolgozó egyetemistákkal beszélgetve furcsa volt, hogy már 6–8 éve jártak az iskolába. Rossz tanulók lehetnek, gondoltuk, holott egyszerűen arról volt szó, hogy náluk már akkor kreditrendszer volt, és az egyetemi évek közben azért dolgoztak, hogy gyakorlatot szerezzenek, és megteremtsék munkájukkal a tanulás anyagi feltételeit. Mindezek alapján visszatérve az oktatásra, nem véletlen, hogy Magyarországon építészmérnököket képeznek, és nem azt mondják ránk: architect vagy engineer. Mi többet tanulunk a mérnöki tudományokból, mint a nyugati architect, de kevesebbet, mint azok, akiket ők mérnöknek neveznek. Nálunk komolyabbak az építészet háttérét megalapozó stúdiumok, ma az orvosi mellett a magyar építészdiplomát fogadják el automatikusan az EU-ban. Érdekes, hogy nemrégiben, amikor az egyetemen járva egykori évfolyamtársammal, Cifra Jánossal, a salzburgi dóm zeneigazgatójával találkozva végignéztük a várostervezési tanszéken kiállított, belső pályázatra készült makettssorozatot, nagyszabású, a valóságtól sokszor messze elrugaszkodó terveket láttunk. Amikor tanszéki

kísérőnkől megkérdeztem, mennyire lehet ezeket komolyan venni, és beilleszteni a képzésbe, azt a választ kaptam: „Tudomásul kell vennünk, hogy az oktatás üzlet, és más tanszékek szabadabb, szabadosabb tantervi kínálatát nekünk is át kell vennünk, ha elég diákot akarunk.” Amikor mi végeztünk, még csak százhusz építész kapott diplomát egy évfolyamon, most viszont háromszáz. Ennyi hallgatóval nagyon nehéz személyes kapcsolatot kialakítani. Pedig ennek a szakmának a mester-tanítvány viszonyra kell épülnie.

Ön kit tekint igazi mesterének?

Mindig azt mondom: számomra szinte a szakmai tudásnál is fontosabb, hogy valaki megközelíthető legyen, emberként is kapcsolatba tudjak kerülni vele. Mestereimnek azokat a tanárait nevezhetném, akik személyiségként is emlékezetesek maradtak számomra. Elsőként a Vedresből Kocsis Jánost említem, aki egy középiskola merevvé tehető légkörén is át tudta sugározni az egyéniségét. Mint egy élesztő. Felkeltette a diákok érdeklődését, az öltözködésével, ápoltságával is mintát adott. Komplex példaképként állt előttünk. Az egyetemen voltak divatos tanszékek, ahol sikk volt diplomatervet készíteni, én viszont az akkor kevésbé népszerű rajz- és formaismereti tanszékot választottam. Ott ugyanúgy volt építész-tervezés is, csak picit más, szabadabb szellemű. Gáborjáni Péter volt a témavezetőm, aki később kormánybiztosként az organikus építészet külföldi megismertetésével is foglalkozott. Nem tudom, építész vagy művész volt-e inkább, mindenesetre jó légkört teremtett a tanszéken. Megengedő volt, és partnernek tekintett bennünket. Később, amikor a Szegedi Tervező Vállalathoz kerültem, Hübner Mátyás – aki ma már a pécsi főiskola dékánhelyettese – lett a főnököm. Nagy tudású, derűs, szerény ember volt, de amikor odakerült hozzá egy fiatal építész, fel tudta dobni neki a labdát. Nem volt benne szakmai hiúság, irigység, féltékenység. Őszintén örült a sikereinknek. Terveznem kellett egy mentőállomást Bácsalmásra, ami funkcióját tekintve szinte katonai szigorúságú program. Lélektelen feladatnak tűnt így számomra, szerettem volna jelzésként is kezelni a házat, egy görögkereszt alaprajzú épületet terveztem fölülvilágított, barátságos központi térrel. Arra gondoltam: a mentősöknek nap mint nap balesetet szenvedett, szerencsétlen emberek kell összeszedniük, ami lelkileg nem könnyű feladat. Ezért egy olyan épületre lenne szükségük, ami nem katonás, nagyon szabályos ház, hanem inkább lélekemelő, érdekes tér. Bár funkcionálisan működött ez a terv is, mégis nehéz harcot kellett vívni érte. A szeretett irodavezető elkísért velem a mentősök budapesti főnökéhez, hogy együtt érvelhessünk gondolataink mellett. Legnagyobb meglepetésemre meggyőztük őt, a ház megépült.

Diploma után nem gondolt arra, hogy a nagyobb lehetőségekkel kecsegtető fővárosban maradjon?

Ötödévben már mindenki igyekezett helyezkedni, a főváros divatosnak tűnt, így bennem is megfogalmazódott, hogy talán Budapesten kellene maradnom egy nagy tervezőirodánál. Azonban szüleim idősek voltak már, és egyedüli gyerekek lévén úgy éreztem, haza kell jönnöm. Ráadásul akkoriban egészen mások voltak a lehetőségek vidéken. A szegedi tervezőirodák minden évben eljöttek az egyetemre friss mérnököket toborozni. Nemcsak munkát, hanem lakást is ígértek. Ennek ellenére jelentkeztem a BUVÁTI-nál, a Madách téren lévő Budapesti Városi Tervező Irodánál. Azt felelték, építésre ugyan nincs nagyon szükségük, de azért fölvesznek, menjek szeptembertől dolgozni; majd lesz valami,

de szállás- és utazás-hozzájárulást nem tudnak fizetni. Nem volt túl kecses az ajánlat, ezért a Szegedi Tervező Vállalathoz is bekopogtattam, ahova hívtak, helyet és munkát kínáltak. A következő héten a BUVÁTI-nál lemondtam az állást, és visszajöttem Szegedre, ahol közben egyik kollégám megelőzött, és őt vették fel az egyedi épületeket tervező irodába. Csak a városrendező műteremben maradt hely. Azóta is hálás vagyok a sorsnak, hogy így történt, mert ma már tudom, hogy városrendezéssel pallérozott gondolkodás nélkül egy telken belül sem lehet jó házat tervezni. Fontosak a tágabb összefüggések, az ebből adódó elhelyezés mikéntje. Hübner Mátyás gyakran magával vitt a tárgyalásaira bennünket, amikor a kistelepülések rendezési terveit készítette. Nehéz volt belépni a vasalt nadrágos embernek a kisközségek tanácselnökeihez, akik sokszor felesleges úri huncutságnak és főként fölösleges költségnek tartották a rendezési tervet. Irodavezetőm sohasem játszotta el a felsőbbrendű szaktekinetly szerepét, valahogy mindig megtalálta az emberi nyelvet. Ez a hozzáállás kapukat nyitott meg előtte. Megszerették, és visszahívták a községek rendezvényeire. Az ilyen alkalmakkor folytatott informális beszélgetések sokszor többet árultak el a településekről, mint a hivatalos tárgyalások. Ezeket a tapasztalatokat azután be lehetett építeni a rendezési tervekbe. A vállalatnál kötelezően szocialista brigádmozgalom működött, amit ma már ugyan senki sem sír vissza, de volt ennek közösségi együttlétet gerjesztő pozitív hatása is. Hübner szervezésében sokszor kimentünk a Tiszaparra szalonát sütni, beszélgetni. A tervszűrikre rendszeresen jöttek Szegedre pesti kollégák, akiket gyakran vittünk magunkkal ezekre az összejövetelekre. Nemcsak szakmai kérdésekről, hanem irodalomról, művészetekről, politikáról is folyt a szó a tűz mellett. Amikor Hübner Matyi Pécsre települt át, akkor éreztük meg igazán, milyen kivételes jó dolgunk volt mellette. Az új főnökünk rendes ember volt, de nem tudott bánni a munkatársaival. Akkor tapasztaltam meg, mennyit számít, hogy egy pályakezdő szakembernek milyen az első „gazdája”. Sárba tudja tiporni egy életre, vagy olyan gesztusokat, jártasságokat építhet ki, szabadíthat föl benne, amelyek később átsegíthetik sok mindenben.

A pályája kezdetén milyen feladatokat kapott?

Amikor 1975-ben diplomáztam, indult Szegeden a második lakótelep-építési hullám. A következő években készült el terveink alapján a Csongrádi sugárút jobb oldala, majd a harmadik körúton kívüli városrész. A Klauzál téren, az IBUSZ-iroda fölött volt a tervezőirodánk, emlékszem, milyen büszkén baktattam haza a korzón, amikor sikerült egy jó beépítést kialakítanom a Csongrádi sugárút jobb oldalára. Rengeteg kötöttség bénította akkoriban az építészsakmát. Sokan nem látják be, hogy a panelprogram politikai döntés volt, és ma is az építészeket kárhóztatja miatta. Pedig ők, ahol csak tehették, fessegették a szűk kereteket. Egykori technikumi tanárom, Kocsis János javasolta egyszer, hogy ne hordassuk el azt a rengeteg humuszt, amit az építkezések előtt kitermelnek, és hegyekké hordanak össze, hanem csináljunk belőle megmaradó terepplasztikát, ami izgalmas lehetne ebben a teljesen sík városban. Az Északi-városrésze már ilyen tervet készítettünk. A Kertészeti Egyetemről sikerült kertépítő partnert találnunk, aki lelkesen belevetette magát a munkába. A paneltömbök között lágy plasztikájú, nagy, zöld belső terek jöhettek volna létre, de a tervtanácson a kivitelező megfúrta az elképzelésünket, és végül más kézből valami egészen eltérő megoldás született. A városrendezési feladatokkal párhuzamosan bíztak meg városrendezési munkákkal: a lakótelepek mellett elindultak a kistelepülésekkel kapcsolatos magasépítési feladatok, valamint Szeged belváros-rekonstrukciójának

tervezése is megkezdődött. Komplexen és párhuzamosan művelhettem a szakmának ezt a két nagy fontosságú részterületét.

Melyik feladat a nagyobb szakmai kihívás: az egyedi épülettervezés vagy egy átfogó városrendezési terv elkészítése?

Ma sem tudom szétválasztani a kettőt. Egy nagy városrendezési terv elkészítésekor rengeteg a robot. Aprólékos adatgyűjtésre van szükség, szociológiai háttérinformációkat kell feldolgozni, a szakterületek gazdáival kell egyeztetni. Mindezeket az építésznek kell összefognia. Tanszékvezetői allűrnek éreztük, amikor annak idején azt mondták nekünk az egyetemen: a nagy munkákban is mindig az építész a karmester. Amikor gyakorlatban tényleg együtt kellett dolgozni a statikussal, a gépésszel, a kertészmérnökkel, a közlekedéstervezővel, hamar kiderült: az építész feladata a lényeglátás megőrzése, ezzel segítheti az összes többi munkáját. A városrendezési feladatok azért izgatnak, mert nagyobb struktúrákban lehet gondolkodni, egy város térbeli rendszerében összefüggéseket lehet felfedezni. Szolnok sokáig vergődött, hogy mi legyen a nagy bontásokra alapozva megkezdett, majd megrekedt városközpont rekonstrukciójával. Amikor megbízást kaptunk rá, előkerültek a régi térképek. Felfedeztünk olyan régi, belső utcákat, melyek újraértelmezésére fel lehetett fűzni az egész rekonstrukció további folyamatát. Mindig azt szoktam mondani: egy terv akkor jó, ha egy idő után már önmagát szerkeszti. Igazi öröm megtalálni ezeket az összefüggéseket, majd egy városrendezési terv szintjén előrevetíteni azokat. Az már a teljesség, ha a rendszer egy-egy elemét épületként is megtervezheti az ember. Azonos kihívás mindkettő, csak más léptékű.

Miért alapított önálló tervezői irodát?

Már a finnországi tanulmányutam idején megfogant bennem ez a vágy, látva a saját iroda magad teremtette szellemiségének hatóerejét. Nálunk csak a rendszerváltás után nyílt lehetőség önálló irodák létrehozására. 1990-ben, amikor eljöttem a Déltervtől, nem volt egyszerű az indulás. Amikor az ember nem kap fűtött irodát, telefont, számítógépet, hanem mindent önmagának kell megvennie, akkor szembesül a nehézségekkel. Ezért is méltatlan, ha a mérnöki munkát alulértékelik.

Ekler Dezső mondta egy interjújában: a rendszerváltás után bizonyos értelemben föl szabadult az építészet Magyarországon. Ahogyan ez előre várható is volt, korrumpálódott, elkurvult. Korábban a magyar építészeti elit, és az átlagos építészet is szerzetesibb volt, szabatosabb a szellemi értékek tiszteletét illetően. Az igényesség, a szellemi elmélyültség, a dolgok szellemi megmunkáltsága, az eredetiség szépen kimennek a divatból. Nem képviselnek eladható árut. Valóban így van?

Úgy látom, a mai világunkban ez nemcsak az építészetre igaz, hanem a kultúra egészére. Amikor a szakmánk megalkuvásairól beszélünk, akkor a színházról, a televízióról, az újságokról is szólhatnánk. A mi munkánk annyival felelősségteljesebb, hogy egy elrontott épület jó sokáig áll majd, az emberek életterét adja, míg egy rossz előadást elfelejthet, egy rossz képet, könyvet, lemezt eladhat, kidobhat az ember. Biztos vagyok benne, hogy nem mindegy, milyen térbeli keretek között nő föl valaki. Ugyanis a terek visszahatnak ránk. Valahogy kifordult a világ, például a lakásépítés terén azok az ügyeskedő kivitelező vállalkozók – tisztelet a kivételnek – lettek az építész megbízói, akik két-három telek megforgatásával jutottak pénzhez. „Kétforintos” terveket kérnek, és csak a piac szem-

pontjai szerint építtetnek házakat, nem pedig építészeti értéket, élhető életteret kívánnak létrehozni. Ezért egyetlen érdekük van: minél olcsóbban, egyszerűbben, sok esetben a vevőt is megtévesztve dolgozni. Ennek az árnyéka visszavetődik az egész építészszakmára. Azért szeretjük ma már kimondani, hogy kinek mi a titulusa, mert már olyanok is építésznek vallják magukat, akiknek valójában közük sincs a szakmánkhoz. A világ, a média nagyon keveset beszél manapság az alapvető értékekről, amelyek sokszor veszendőbe mennek, pedig a családon túl ezek formálhatnák az emberek gondolkodását. Ezekre a tükrökre valamennyiünknek szükségünk lenne.

Milyennek tartja Szeged mai városépítészeti állapotát más, hasonló nagyságú településekével összehasonlítva?

Amikor Hamvas Béla Öt géniuszt majdhogynem szamizdatban először olvastam, fájdalommal csodálkoztam rá, hogy mit ír az alföldi emberről. Sértődékeny, kicsit veszekedős, magába zárkózó, egymást fűrészelő fajta – szemben a mediterrán típusú, nyitottabb, szabadabb dél-dunántúli emberrel. Mostanában úgy látom, ezeknek a klasszikussá nőtt gondolkodóknak volt kellő tapasztalatuk ezekről a dolgokról. Szegedet ennek ellenére szeretem és ismerem, itthon vagyok ebben a világban, nehezen tudnék tartósan máshol élni, ugyanakkor minden külső feladat megtisztel és kihívást jelent. Hiszem, hogy az ilyen beágyazódásnak vannak értékei – pontosabban: ennek vannak értékei. Hogy egy épület alföldi vagy dunántúli lesz, azt az építész mentalitása is meghatározza. Már az egyetemen is lehetett érezni, hogy ki honnan jött. Egyszer tartottam egy előadást az egyik építészkonferencián az alföldi építészetről. Magam is rácsodálkoztam, amikor a példaértékű házakról egymás mellé vetített fotókon valóban beszédessé váltak a karakterelemek. Az az érzésem, Szeged szinte tálcán kínálja önmagát a méltó továbbfejlesztésre egy nagyon tudatos összerakott város formájában, amiből olvasni kell, amiből sok mindent le lehet vezetni. Sajnos, a várost irányító politikusok gyakran nem találják Szegedet. Mint ahogyan Kecskemét eléggé felismerhetően Kecskemétté vált az utóbbi húsz esztendőben, jó lenne, ha a már 120 éve megkezdett szegediség építés megmaradna. Az elmúlt tíz évben kamarai zsűritagként szinte minden esztendőben részt vettem a debreceni országos pályázatok elbírálásában. Szép és keserű tapasztalatok párhuzamosan értek ezeken az alkalmakon. Úgy látom, már az is sokat mondó, hogy egy város hogyan bonyolítja le egy országos tervpályázatot, a politikai vezetés érdeklődik-e, ünneppé, üggyé válik-e egy ilyen esemény. Debrecenben megcsinálták a főteret, majd a kongresszusi központról, az egyetem különböző létesítményeiről, az ítélőtábláról és a városi bíróság épületéről, valamint a városháza bővítéséről is jó pályázati döntés született. Ezek mind olyan léptékű beruházások, amilyenből Szeged csupán egyet, az Ady téri könyvtárépületet tudott nagy nehezen megcsinálni ugyanezen idő alatt.

Azzal kapcsolatban pedig többször is megfogalmazta a fenntartásait...

Mert semmi köze a környezetéhez, a körülötte lévő épületekhez, nem abból, nem Szegedből vezették le budapesti készítői. Az egy önálló üvegdoboz. Ha rossz egy rendezési terv – itt erősen vitatható volt –, aminek meg kell adnia a tervezendő épületek habitusát, környezeti kapcsolódásait, akkor annak az lesz a következménye, hogy nem lehet jó házakat sem csinálni annak alapján. Kétféleképpen jöhet létre egy épület: felkérnek egy építészt, aki a program ismeretében megpróbálja földeríteni a telek összefüggéseit, a környe-

zet meghatározottságait, majd mindezt saját szűrőjén áteresztve kialakul benne, hogy milyen házat tervez. A másik gyakori út, amikor az aktuális, ki tudja, milyen érdekekből születő divatoknak szeretne megfelelni a tervező. Az építészsakma mindig a kirakatban van, hiszen az elkészült házakat nap mint nap látják és használják az emberek. Az aktuális divatokért sohasem rajongtam. Döbbenettel olvastam a *Heti Világgazdaság* múlt év végi számában azt a cikket, amelyben Budapest főpolgármesterét és főépítészt minősíthetetlen jelzőkkel illette a szerző, mert például nem akarnak felhőkarcolókat építtetni. Sokak szerint az építészetnek durrannia kell. Ezt a megközelítést veszélyesnek tartom. Ezekből a durrásokból lett London olyan, amilyen az utóbbi időben. Amikor ott jártam, meglepődve csodálkoztam rá arra az eseti öntörvényűségre, ami a város modern építészetét jellemzi. Alkalmi attrakciókból, gegekből nem áll össze egy következetes városkép. Ezzel szemben Budapest, a Duna-parti beépítéseivel és az Andrássy út épületegyüttesével a világörökség részévé tudott válni. Finta József és a legjobb építészek az egykori pesti Duna-korzót megpróbálták a szállodasorral, épületrekonstrukciókkal továbbéltetni, promenáddá fejleszteni, és nem a saját, öntörvényű emlékművüket akarták felépíteni. A mi szakmánk divatja sokszor hasonló a média mai sztárcsinálásához. Világunkban – tisztelet a kivételnek – az alkotók türelmetlenek, szeretnék, ha minél többet beszélne róluk a sajtó, szeretnének mihamarabb nagy pénzhez és magasabb pozícióhoz jutni. Ennek a közhangulatnak megfelelően sokan gerjesztett öntudattal kerülnek ki az egyetemről, pedig idejük még nem volt arra, hogy a nagyszabású munkákhoz szükséges emberi és szakmai tapasztalatot felszívják magukba, és így a saját szűrőjük is – amin keresztül egy-egy feladatot át kellene bocsátani – értékesé váljon. Minden ház olyan, mint a tervezője, mint ahogyan minden vers vagy zenemű is olyan, mint a szerzője. Ha nagyon gyors munkát kérnek – ami egyre jellemzőbb –, akkor még inkább jön a divatlap-építészet. Most a csapból is az új Bauhaus-féle folyik, ami mintakönyvvé válása miatt legtöbbször környezetidegen, ezáltal lélektelen, még csak konstruktivistának sem nevezhető. Különösen sajnálom, ha Szeged belvárosába vagy egyik legfinomabb, legelegánsabb polgári utcácskájába a fenti indíttatású, harsány, megoldatlan házak kerülnek magunk és a világ ellen való vétekként. Természetesen nem mindenütt, de egy olyan városban, ahol adott egy hihetetlenül erős építészeti alap, akkor teszünk jót, ha annak lényegét megértve fejlesztjük tovább, ugyanakkor megpróbáljuk a szellemiségét megőrizni. Egyszer megkérdezte tőlem a vonaton valaki, hogy miért tűnik olyan egységesnek Szeged belvárosa. Talán annak idején lehetett valami olyan ki nem mondott közmegegyezés, közízlés, emberi mértékletesség, aminek mindez köszönhető. Ha ma adnák oda a Klauzál tér határoló falait nyolc építésznek, akkor félek, hogy mindegyik önmagát akarná megvalósítani, és a mai harmónia nehezen állna elő. Legjobb példa erre Újszeged, ahol az új telekosztás mellett a száraz beépítettségi és magassági paramétereken túl nem voltak kötöttségek. Létrejöhett volna egy olyan egymásra rímelő, mégis festői lakóegyüttes is, mint amilyen a pesti Wekerle-telep, amelynek vannak bejáratai, alá- és fölérendeltségi viszonyai, van iskolája, temploma. Az újszegedi városrészek jól mutatják, milyen az, amikor tíz építész egymástól függetlenül, csak önmagára figyelve tervezi a házakat. Sem a színekben, formákban, anyaghasználatban, sem pedig a gesztusokban nincs egymásra épülés. Az építészet a társadalom tükörképe. Az volt Egyiptomban a fáraók, Franciaországban a Lajosok idején – gondoljunk pompás kastélyaikra –, majd Németországban, Olaszországban Hitler és Mussolini birodalmi építészete

idején, vagy a szocreál korszakában is, és most, a szabadosság idején is. Talán éppen egy családi házas, kisléptékű területen lehetne összefogni annak érdekében, hogy az emberek létrehozzanak önmaguknak egy megfelelő életteret. Sajnálatos, hogy ezekről a problémákról nincs közbeszéd sem élőben, sem a helyi újságban. A mindenkori főépítésznek és az őt kiválasztóknak ezen a téren különös felelősségük van! Kecskemét látszólag a semmiből teremtetett egymásra hangolt építészetet a városkarakter elemzéséből, az apróbb-nagyobb értékek megbecsüléséből, a helyi politika és a helyi építészek közakaratóból. A város főépítésze – amíg volt – szakmai elismertsége által legfontosabb feladatának tekintette, hogy a város karakterét zászlóra tűzze, és együtt dolgozzon érte a helyi vezetőkkel és helyi kollégáival. Ritkán jó, ha döntő városépítészeti feladatokat, rendezési terveket tudatosan városon kívülről terveztetnek, mint ahogyan ez az utóbbi években Szegeden történt.

Miért baj az, hogy budapesti építészek terveztek Szegeden?

Ha nem nyilvános tervpályázaton nyert munkáról van szó, megalázó a helyieknek, mert lehet olyan üzenete is: mi nem tudnánk megcsinálni. Ugyanakkor ellentétes a helyi politikusok gyakran hangoztatott szlogenjével is: „Szeged a kultúra városa, a mi művészeink, tudósaink, mérnökeink kiválóak, munkájukra számítunk.” Másrészt arról is szól ez a történet: ez egy vidéki munka a budapesti tervezőnek, amihez azután nincs emberi, érzelmi kötődése. A pironkodását vagy az örömet nem kell naponta elviselnie, hiszen nem itt él. De ami a legfontosabb: egy messziről jött építész ritkán ismerheti azt a mikrovilágot, amit le kellene képeznie a tervének. Azért sajnálom, hogy a Klauzál tér terve sem itthon született, mert egy teljesen merev, öntörvényű, bárhová lerakható tértervet valósítottak meg. Egy igazi tér nem arról szól, hogy van négy fala és a közepét kiburkoljuk. A tér élő, városi áramlások metszéspontja. Ha le tudom tapogatni ezekhez az utcákhoz, terekhez kötődő emberi viselkedéseket, ha tudom, hogy mi szokott kialakulni például a Virág cukrászda előtt, mi a Klauzál tér szerepe a város életében, ha észreveszem, hogy a Kossuthszobor bizonytalan arányban osztja a teret, és a legaktívabban használt térrésznek fordít hátat, akkor talán egészen más, a térhez kötődő eseményeknek érzékenyebben keretet adó új elrendezés születhetett volna. Évekkel korábban volt a Klauzál tér megtervezésére egy szegedieknek kiírt pályázat, nagyon értékes tervekkel, makettekkel, de amikor a program újra napirendre került, egy budapesti kertészmérnök kapott megbízást rá. Holott a tértervezés nem kertészeti, hanem építészeti vagy szobrászati feladat. A kertész fontos munkatárs lehet, de sohasem a fő irányító. Ma sem tudom, hogy mi motiválta ezeket a döntéseket, de nem szülnek jó szakmai közérzetet a városban.

Városrendezési szempontból mik az izgató kérdések az ön számára Szegeden?

A konkrétumok előtt: az lenne a legfontosabb, hogy Szegedből Szeged maradjon. A város toplistára került a nagy múltú temetők eltakarítása tekintetében. A Rókusi temetőt már beépítették, most a Gyevi temető van napirenden. Azt is eladták már, és hamarosan beépítik. Hasonló sorsra juthat a Tápéi ótemető is. A rendszerváltás előtt az akkori városrendezési tervek előírták, hogy a lakótelepi övezetben élőknek mennyi zöld terület jár. Mivel ezt nem tudták biztosítani, a régi temetőkből kívántak parkokat létesíteni, így nagy zöld szigetek jöhettek volna létre, amelyek összekapcsolták és elválasztották volna a belső városrészeket és az új beépítéseket. A helyi törvénynek tekinthető városrendezési tervekbe ezek az elképzelések úgy épültek be, hogy az összekötő gyalogosrendszerek létre is jöttek.

A rendszerváltás után, az emberközpontúnak hitt szabad világban egyetlen tollvonással áthúzták ezeket a terveket, és azt mondták: annak a rengeteg embernek mégisincs szüksége annyi zöld felületre, a régi temetőket majd a vállalkozók beépítik. A lakosság hiába tiltakozott és kesergett, a közgyűlés szakmai előterjesztésre átminősítette a rendezési tervnek ezt a részét beépíthető területté. Hiába kértük Rókus kapcsán a tervtanácson, hogy legalább egyetlen fleknyi zöld felület maradjon megszentelt helyként, a mindenki keresztjének; nem volt foganatja. A rendszerváltás után készítettünk egy tanulmánytervet a három temető rendezésére. Ez az egyik legszebb emlékü feladatomból volt, a rengeteg utánaolvasás élményével. Sok kutató azt mondja, a városok kialakulása tulajdonképpen a temetkezési helyekhez köthető, mert a mozgásban lévő törzsek, csoportok számára rituális, szent helyekké váltak azok a területek, ahová a halottaikat eltemették, és ahová emiatt mindig visszatértek. Ezek körül a rituális helyek körül, amelyekhez erősen kötődtek, nőttek ki lassan a települések. Amikor a régi temetőket most nagyvonalúan letakarítjuk, akkor a szegediségnek egyik fontos elemét iktatjuk ki. Egy város szakmai vezetésének keményen ki kell tudni mondania, hogy mit szeretne és mit képvisel. Ha nem tetszik a döntéshozóknak, érveljen, hívja segítségül a szakmát, vagy fel kell állnia, és vissza kell mennie a gyakorlati életbe. A főépítész ne jó hivatalnok legyen, hanem mutasson utat, képviseljen ügyeket, tegye kirakatba a város értékeit.

Visszatérve: milyen konkrét, önt izgató városépítészeti példákat tudna említeni?

Mint az itt élőket általában, így az építész is több kérdés foglalkoztatja a várossal kapcsolatban. Vannak olyanok, amelyek elmulasztott lehetőségként, és vannak még megoldhatóak. Méltatlan az a térbeli rendezetlenség, ami a Szegedi Szabadtéri Játékok mint emblemikus rendezvény körül a Dóm téren kialakult. Nincs értelmezhető, ünnepi előtér, nincsenek zászlódíszek, viszont a szegedi szalámit egy papundeqli nádtetős bódében árulják a fesztivál bejáratánál, a jegyet ponyvás szekérből, ahány árusítóbódé, annyiféle. Műanyag székek, szétdobált szemét, kóbor kerítések és igénytelenség mindenhol. Számítógépes leolvasóval ellenőrzik a jegyeket, de mellette az árkád tövében mezítlábas erdélyi néni árulja a bekecseket. Ha ezt egy város a zászlóra tűzött kulturális emblémája kapcsán megengedhetőnek tartja, akkor nagy a baj. Szent Gellért városával, Velencével – úgy is, mint a művészetek megkerülhetetlen koncentrációs helyével – régen testvérvárosnak kellene lennünk, hiszen itt őrizzük a szent ereklyéjét a Dómban. Ő szervezte meg megyénk elődjét is. Tartalmas kötődést jelezne, ha a gyönyörű velencei oroszlános zászló is ott loboghatna a fesztivál felvezető útját jelző zászlósorban. Ehelyett nincs főbejárat, a vendégeink az illemhely bizonytalan illatú tövében toporogva várják a bebocsátást. Van egy páratlan építészeti díszletünk, de nem tudjuk elérni, hogy méltóképpen berendezzük is azt. Ezek a lehetőségek városi rendszerré szerveződhetnek, hiszen tovább menve rácsodálkozhatunk, hogy csak Szentpéterváron, a Néva-parton lehet olyan gyönyörű palotasort látni, mint amilyen Szegeden a Stefánia előtti. Ez az épületegyüttes hordozza mindazt a polgári, nyakkendő eleganciát, amelynek jegyében ezek a paloták megszülettek. Kass Jánossal úgy kerültem tisztelgő barátságba, hogy egyszer, amikor a galériájában kiállítást rendezett a Kass-szállóról, két oldalt írtam a vendégkönyvbe arról, hogy Szegednek a Stefánia és a Tisza-part az igazi promenádja – megkoronázva a szállóval. A városrendezés és az építészet diadala az a finoman cizellált homlokzatú palotasor, ami az Oskola utcától vezet egészen a színházig – ami egy finom ívvel megállítja – és a lezáró Kass-szállóig. Évekkel ez-

előtt „Szeged gyalogos városközpontja” címmel ennek a területnek a rendezési tervével, gyalogossá tételével nyertünk meg egy országos pályázatot. A színház és a Stefánia között le kell zárni az utat, nem ott kell haladnia a forgalomnak. Itt kávézóknak, teraszoknak kell lenniük, hiszen régen is üzletek voltak a földszinteken. A Novotel szállótól egészen a Dóm térig egy olyan különleges Tisza-parti promenádot lehet létrehozni, ami párját ritkítaná. Kifényezett belvárosi sétálóutcája már minden városnak van, de olyan sétánya, „terasa”, mint amilyen a Tisza-part lehetne Szegeden, egyiknek sincs. A színház és a Bartók Béla Művelődési Központ közötti utat is zárni kellene, nem lenne szabad a Kossuth Lajos sugárútnak oda bevezetnie. Szökőkutas, igazi gyalogos, célforgalmú életteret lehet ott is kialakítani, amely felértékelné a két intézményt is, hiszen ma például a színházhoz nem lehet autóval, taxival megérkezni. A Móra Ferenc Múzeum előtt rendszeresen szerveznek szabadtéri programokat, de nem tudják eldönteni, hogy a díszletül szolgáló épület hatalmas lépcsősorát nézőtérként vagy színpadként használják. A medencés szökőkút öntörvényű szimmetriáját fel kell számolni, és egy rituális teret kell kialakítani, amely direkt átjárást tesz lehetővé a hídhoz, és befogadja a rendezvényeket is. Idén elkészül a rondella, de ez csak egy elem. Kass János szavait idézve, a támfalat, amely mesterséges várfala a városnak, végig föl kell zászlóznia. Ez a Tisza-parti palotasorral együtt nagyszabású, elegáns korzó lehet. A városnak rá kell találnia a személyiségére, arculatának továbbfejlesztettségére. A nagyárvíz után Párizs és Budapest mintájára rendbe rakott, gyűrűs, sugaras városszerkezet a kor kiegyensúlyozott architektúrájával páratlan érték. Ma is mondják a Szegedre látogatók, hogy szép a város, de nem tudják pontosan megfogalmazni, hogy miért. Ha az elegáns, polgári jellegére ráerősítenénk, akkor mindez kézzelfoghatóbb lenne mint idegenforgalmi vonzeró is.

Nemcsak a belvárosban akadnak megoldandó problémák...

A város élő szervezet, folyamatos odafigyelést igényel, hogy változásai jó irányba menjenek. Régóta nagy lehetőségű terület a leendő autópálya, az evezőspálya, a repülőtér és a bányatavak környéke. Nemcsak sokrétű adottságai miatt, de a városfejlesztésnek a fő közlekedési kapcsolatok felé nyitó kitörési pontjai is, illetve mert beépítetlen sík területei az építészet számára is különös felelősséget és lehetőséget kínálnak. Amikor az evezőspálya a Maty-éri holtágból, mint „ásott” pálya létrejött, még a Szegedi Tervező Vállalatnál készítettünk átfogó fejlesztési és kiviteli tervet a sportközpont kialakítására. A terület összefüggéseit feltáró és megvalósítási rendszerbe foglaló terv a tág horizontú síkságban, a két kilométeres vízfelület végén jel és szimbólum értékű hajótároló épületeket ajánlott. Lelkesedés, makettek, egy épület megépült, majd a háttérrel vesztő beruházás évekre leállt. Ami megvolt, az is pusztult. Hosszú idő után, új politikai környezetben, sportlobbik csatározásával maga mögött tűzoltásszerűen, az alapelveket feledve épült valami egészen más. Elmulasztottuk egy nagyvonalú, emblematikus építészeti megoldás lehetőségét, ami ebben az alföldi tájban ritka alkalom és nagy veszteség. A térség értékeit jelzi, hogy egy későbbi, szintén a város megrendelésére készült tervtanulmányunk fölveti az egyetemfejlesztésnek campuskénti koncentráltságát az autópálya és az evezőspálya közé. Számos előnye lett volna: a szabad, nagy távlatú fejlesztés megalapozása, jó külső közlekedési kapcsolatok, látványos sportolási lehetőség és a koncentrált elhelyezés által. A campus több mint egyszerű egyetemi terület. A koncentrált elhelyezés miatt az informális kapcsolatépítésnek – diák–diák, diák–tanár – építészeti eszközzel segített világa. Persze autó-

pálya nélküli bezártságunkban ez a gondolat túl távlatosnak tűnt. De holnap, ha már elkészül a pálya, milyen értékű és érdekű fejlesztések szerzik meg ezt a térséget? Debrecen ezt az utat választotta hasonló fejlesztéseihez, és ma már látványos eredményei vannak; Szeged a belvárosi egyetemfejlesztés mellett döntött, ami csak látszólag egyszerű. Ennek nem azt kell jelentenie, hogy néhány, a városban szétszórta található és ma üresen álló épületet megtöltünk funkcióval. Aminek az az eredménye, hogy a szerencsétlen hallgatók Alsóvárostól a Szilléri sugárútig rohagnak, hogy elérjék a következő órájukat. Ha az egyetemet a belvárosba képzeljük el, akkor a mai városszerkezetre egy új szervezeti „szövetnek” kellene ráépülnie, amely az egyetemi objektumokat nagyon tudatosan és didaktikusan köti össze. Gyalogos rendszerekkel egy bejárható, szerves egységgé kapcsolja őket. Így nem lehetne kérdés, hogy az Ady téri meglévő és új épületnek, valamint a Honvéd téri egykori laktanyaépületnek mint potenciális egyetemi bázisnak egy átjárható rendszert kell alkotnia. Az Ady téri üvegdoboz-könyvtárnak semmi kapcsolata nem lesz a meglévő és leendő egyetemi épülettel. A professzor megtartja az előadását a bölcsészkaron, majd felveszi a kabátját, és mínusz 20 fokban átsétál az utcán az új könyvtárba, miközben föld alatti, üveggel fedett aulákkal, folyosókkal közvetlen kapcsolatot is lehetett volna teremteni. A könyvtár szerves része az egyetem napi életének. Hogy lehetett egy ilyen tervet elfogadni? Ha az egyetemfejlesztést a belvárosban szeretnénk megvalósítani, akkor tudomásul kell venni: lehet, hogy többbe kerül, mint egy új campus építése, mert utcákat kell lezárni, háztömböket kell lebontani, mert az egységes egyetem nem lehet önálló, elszigetelt épületek összessége. Ezek a komoly döntések nem kaptak elég nyilvánosságot Szegeden.

Melyik munkájára legbüszkébb?

Nagyon szeretem a belváros-rekonstrukciós terveinket. Sok rejtett értékét lehetett felfedezni a városnak. Ebből nőtt ki a Reök-palota rekonstrukciója a földszinti bankkal, és az Olasz Kulturális Központként felújított műemlékpalota tervünk is. A Kálvária sugárútra terveztünk egy irodaházat, ami azért volt öröm, mert intelligens, széles látókörű magánberuházóval volt dolgunk, aki érzekelte, hogy az irodaépülete egyben a saját cégére is lesz. Ezért nem a hivalkodást tartotta fontosnak, hanem helyi karakterű, emberi épületet szeretett volna kapni. Talán ebben a házban tudtam legkövetkezetesebben végigvinni egy-egy gondolatot. A Hajós utca és a Molnár utca sarkán egy régi felsővárosi épület bővítését, átépítését terveztük a bútorokig bezárólag a megbízó és a magunk örömére. Újszegeden, a Tambura utca végén a korábbihoz hasonló szemléletű építetővel sikerült következetes munkát végezni. A ház magán hordozza az alföldi építészet jellegzetes jegyeit. Az első munkáim egyike volt a hajósi pincefalú szép emléktű Cabernet Fogadója, amit egy régi, lepusztult parasztkorok prészából alakítottunk ki bővítésekkel, beépítve a löszpartba vajt pincejártókat mint bormúzeumot. Ez az épület a későbbiekben kimondatlanul is hatni tudott, és részletei mintává váltak a környéken.

Melyik munkájáért kapta meg 1997-ben az Ybl Miklós-díjat?

Az addigiakért együttesen, köztük az orosházi nagy iskolaegyüttesért – 16 tanterem, kétezer adagos konyha, étterem és városi sportcsarnok.

Mit gondol, fontos specializálnia az építésznek?

Különösen a nagy tervezővállalatok idejében alakult ki profilozottság, ami nem biztos, hogy jó. Speciális technológiáknál viszont – például ipari épületeknél, színházaknál – szükség lehet rá. Szegeden hamar jutottam olyan feladatokhoz, amikkel megszenvedtem ugyan, de rengeteget tanultam belőlük. Az építész csak akkor tud jó munkát végezni, ha olyan megrendelővel van dolga, aki képes elmondani, hogy mit szeretne, és jól látja programjának összefüggéseit. Az építészeti terekben való gondolkodásra az emberek többsége nem érzékeny, nem tudja megfogalmazni, hogy mi a baja egy házzal vagy egy várossal, mitől lehetne az jobb, élhetőbb a számára. Azért is hasznos lenne a médiában az építészek gyakoribb megszólaltatása, mert gondolatokat indíthatnának el másokban.

Önmagát milyen építészeti irányzathoz sorolná?

Nem szeretem a kategóriákat, skatulyákat. Az épületeimmel nem hivalkodó, hanem időtálló, de észrevehető eleganciát szeretek képviselni, kerülve az öncélt, tisztelve a szerkezetet, a nagyvonalú formákat. Lehet, hogy ez Szegedből és a személyiségemből is következik. Szeretem a rítusokat. Egy házba való megérkezésnek, a vendégfogadásnak is van rítusa. Ez nem kivagyiság, csak az alkalom megtisztelése. Akkor vagyok boldog, ha olyan épületeket tervezhetek, amelyek jól érzik magukat a környezetükben – és használóik bennük. Ha gyakrabban megszólalhatnának az építészek, akkor a megrendelők könnyebben kiválasztanák, hogy kinek a személyiségére vevők. Mint ahogyan azt is el tudják dönteni, hogy angol kosztümöt, Diort vagy valamilyen pop-artos bohóságot rendelnek a szabónál.

Most mi a legkedvesebb aktuális munkája?

Nemrégiben Pesten nyertünk egy rangos mezőny számára kiírt meghívásos építészeti tervpályázatot: a XVI. kerületbe, Mátyásföldre tervezünk egy fedett uszodát. Környezetét, a két világháború közötti gyönyörű, polgári villanegyedet mutogatni kellene, akár a világorökség szintjére emelni. A terület magjában az oroszok által lelakott Erzsébet-ligetben, ahol azóta a Külkereskedelmi Főiskola is található, volt egy régi strand fürdőépülettel, ami teljesen elpusztult. Ennek a lakosságba ivódott hagyománya vezette a mai városvezetést egy új fedett uszoda és strand megvalósítására tervpályázati keretek között. Nagy hatással volt rám a kerület architektúrája, ezért megpróbáltunk erre a mívségre rímelő, fürdőház emlékeket idéző uszodaépületet tervezni. Olyan házat, amely magas tetős, árkádjai alatt kávézó terasz, fitness klub fogadja a vendégeket, az épület pedig az árkádok meghosszabbítását jelentő kolonnádokkal, szökőkutakkal és sok zölddel berendezett gyalogos térre nyílik. A hagyomány talán nem más, mint az emberek tudatának különböző mélyrétegében megmaradó, számukra fontos emlékek, élmények összessége. Amikor meglátnak egy épületet, ami kapcsolatba kerül ezekkel az értékekkel, akkor kötni tudják valamihez, és ezáltal könnyebben befogadhatóvá válik számukra. Ez a munka most megerősítést jelent nekem: jelzi, hogy azt a gondolkodásmódot, amit képviselek, lehet szeretni máshol is.

Hollósi Zolt